

Asia: VN/13139/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi omaishoidon tuesta annetun lain ja perhehoitolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan organisaatio

Hyvinvointialue

2. Kannatatteko luvussa 3 ehdotettua tavoitetta omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korottamisesta?

Kyllä osin

3. Voitte halutessanne esittää huomioita ja perustella kantanne kohtaan 2:

Ehdotus omaishoitajan vähimmäispalkkion korottamisesta on perusteltu ja osin kannatettava, ja se osaltaan parantaa omaishoitajien taloudellista asemaa. On kuitenkin syytä todeta, että esitetty vähäinen korotus ei yksin riitä edistämään omaishoidon laajentumista tilanteissa, joissa omaishoitaja jättäytyy pois palkkatyöstä hoitaakseen läheistään. Tällaisissa tapauksissa korotuksella ei ole merkittävää vaikutusta hyvinvointialueiden kustannuskehitykseen tai omais- ja perhehoidon lisäämiseen. Palkkion korotuksen painopisteenä tulisi olla vaativampi omaishoito.

On kuitenkin myönteistä, että ehdotuksen myötä kaikilla hyvinvointialueilla käytetään yhtenäisiä vähimmäispalkkioita. Tämä parantaa omaishoitajien yhdenvertaisuutta eri puolilla maata ja edistää alueellista tasa-arvoa. Omaishoitajien työ on sitovaa ja merkityksellistä, ja se vähentää selvästi tarvetta ikääntyneiden henkilöiden ympärivuorokautisille julkisille palveluille.

Lisäksi on tärkeää kiinnittää huomiota työikäisten omaishoitajien tilanteeseen. Usein omaishoitaja ei voi työskennellä työssäkäyntialueella, mikäli tarjottu työpiste sijaitsee kohtuuttoman kaukana hoidettavan henkilön kotona. Mikäli omaishoitaja ei kykene ottamaan vastaan tarjottua työtä, hän voi menettää oikeuden työttömyysetuuteen. Tämä voi johtaa omaishoitoperheiden taloudelliseen ahdinkoon. Hallituksen tulee tarkastella näitä tilanteita erityisesti sosiaaliturvan ja työttömyysturvalainsäädännön näkökulmasta.

Kainuun hyvinvointialue korostaa, että omais- ja perhehoidon kehittämisessä on tärkeää huomioida kokonaisvaltaisesti hoitajien asema, tuen riittävyys ja palveluiden vaikuttavuus.

4. Kannatatteko luvussa 3 ehdotettua tavoitetta perhehoitajan taloudellisen aseman tukemisesta?

Kyllä

5. Voitte halutessanne esittää huomioita ja perustella kantanne kohtaan 4:

On tärkeää, että perhehoitajaksi ryhtymisen esteitä puretaan, tämän vuoksi ehdotus perhehoitolain muuttamisesta on kannatettava.

Myös perhehoidon toimeksiantosuhteessa toimivien asemaan tulee kiinnittää huomiota. Mikäli hoidettava poistuu äkillisesti ja ennakoimattomasti perhehoidosta – ei perhehoitaja saa tältä ajalta korvausta, vaikka uusi perhehoidettava olisi tulossa lyhyelläkin varoitusaajalla. Mikäli tällaisia katkoksia esiintyy toistuvasti, perhehoitajan tulot voivat laskea kohtuuttomasti. Lisäksi perhehoitajan sosiaaliturva on nykytilanteessa heikko, ja näillä katkoksilla on vaikutuksia myös eläkkeen kertymiseen. Hallituksen esitys vahvistaa perhehoitajan taloudellista asemaa tällaisissa tilanteissa ja parantaa toimeksiantosuhteessa toimivien henkilöiden asemaa.

Kokonaisuutena on tärkeää, että perhehoitajaksi ryhtymisen esteitä puretaan. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna perhehoitolain muuttamista koskeva esitys on kannatettava ja oikeansuuntaista kehitystä.

6. Kannatatteko omaishoidon tuen palkkion korotuksen kohdistamista omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korottamiseen?

En osaa sanoa

7. Voitte halutessanne esittää huomioita ja perustella kantanne kohtaan 6:

Käytännössä omaishoitajat, jotka saavat vain vähimmäistason palkkiota, voivat usein jatkaa omaa työsuhdettaan silloin, kun omaishoidettavalle on järjestetty tarvittavat tukipalvelut, kuten koulu, päivätoiminta tai lyhytaikainen hoito. On kuitenkin tärkeää arvioida tätä tilannetta myös yhdenvertaisuuden näkökulmasta verrattuna tilanteisiin, joissa omaishoidettavan hoito on jatkuvasti vaativaa ja sitovaa, eikä hoidettavan jättäminen muiden palveluiden piiriin ole mahdollista. Näissä tilanteissa omaishoitaja joutuu usein jättäytymään pois ansiotyöstä kokonaan.

Tältä osin olisi perusteltua arvioida, kohdistuuko korotus riittävästi niihin omaishoitajiin, joiden hoitotyö on ympärivuorokautista ja jotka ovat tämän vuoksi menettäneet mahdollisuuden ansiotuloihin. Tällaisissa tilanteissa korotetun palkkion tulisi ensisijaisesti tukea juuri niitä

omaishoitajia, joiden toimeentulo on eniten riippuvainen hoitopalkkiosta ja joiden hoitovastuu on selkeästi sitovampi ja raskaampi kuin niillä, jotka voivat yhdistää omaishoidon ansiotyöhön muiden tukipalveluiden avulla.

8. Kannatatteko perhehoitajan korvausoikeuden kohdistamista esityksessä ehdotettuihin tilanteisiin?

Kyllä

9. Voitte halutessanne esittää huomioita ja perustella kantanne kohtaan 8:

Yhden kuukauden palkkion maksaminen perhehoidon äkillisen ja ennakoimattoman päättymisen yhteydessä parantaa perhehoitajan toiminnan ja talouden ennakoitavuutta sekä vähentää perhehoitajuudesta luopumisen tarvetta. Tämä tukee perhehoidon jatkuvuutta ja vahvistaa perhehoitajien sitoutumista.

Lainsäädännössä on kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota säännösten selkeyteen, jotta perhehoitajan ja hyvinvointialueen välinen vastuunjako on yksiselitteinen eikä synnytä tulkinnanvaraa. Tulkinnanvaraa saattavat aiheuttaa esimerkiksi käsitteet kuten ”perhehoitajasta riippumaton syy” sekä ”perhehoidon ennakoimaton päättyminen”. Näiden määrittelyt tulee täsmentää tarkasti, jotta vältetään epäselvyyksiltä ja ristiriidoilta käytännön tilanteissa.

Samoin perusteluteksteissä olevan kolmannen momentin sanamuoto kaipaa täsmennystä, sillä käytännössä voi syntyä tilanteita, joissa hyvinvointialue joutuu maksamaan korvauksen tyhjästä perhehoitopaikasta, vaikka hoidettava olisi mahdollista sijoittaa perhehoitoon. Tällaiset tilanteet tulee huomioida lainsäädännössä selkeästi, jotta turvataan oikeudenmukainen ja tarkoituksenmukainen korvauskäytäntö.

10. Mitä muuta mahdollisesti haluatte lausua esityksestä:

Kyseinen lakimuutos lisää hyvinvointialueiden omaishoidon kustannuksia, tämä on huomioitava rahoituksessa. Muussa tapauksessa hyvinvointialueille ei tule lisätä taloudellisia velvoitteita.

Kainulainen Anna-Liisa
Kainuun hyvinvointialue

Kemppainen Anne
Kainuun hyvinvointialue - Anna-Liisa Kainulainen

